

Slovesa. Časování sloves se zvratnou částicí -ся,-сь. Теоретický výklad

Zvratná částice -ся se připojuje ke slovesným tvarům, jež končí na souhlásku, **částice -сь** ke slovesným tvarům, jež končí na samohlásku. Např.: *купатся, я купаюсь, ты купаешься, он купается, я купался, они купались.*

Zvratná slovesa lze rozdělit do několika sémantických typů:

1) Slovesa označující:

- fyzický děj, kdy objektem nazývaného děje je subjekt, jenž sám děj provádí), např.: *мытся, брится, одеваться, обуваться*
- nebo vnitřní stav, např.: *сердциться, настраиваться, унижаться и т. п.*

Pro tato zvratná slovesa je tapická vazba se 4. pádem zájmenе *себя*, např.:

мытся = мыть себя, оправдаться = оправдать себя.

2) Slovesa navzájem zvratného významu, jež nazývají děj, k němuž dochází mezi dvěma osobami, přičemž každý je zároveň subjektem i objektem děje, např.:

ссоратся, целоватся, обниматся, здороваться, дратся, встречатся.

Tato slovesa se v ruštině vyskytují ve spojení s *друг друга*. Např.:

Добре се знают.

Они хорошо знают друг друга.

Прятели се мели ради.

Друзья любят друг друга.

3) Slovesa obecnězvratného významu, jež označují děj, procházející v samotném subjektu, popř. stav tohoto subjektu, např.:

сердциться, радоваться, томиться, остановиться, удивлятся;

nebo fyzický děj, např.:

отвернутся, остановиться, прогулятся и т. д.

Sloves, jež označují děj, jenž uskutečňuje objekt pro sebe, např.:

прибиратся, строиться, запасатся (он запасается = он запасает себя, для себя).

Pozor! Slovesa zvratná v ruštině nemusejí být zákonitě zvratná i v češtině a naopak.

Např.: *Он ругается.*

Nadává.

Собака кусается

Pes kouše.

Крапива жжется.

Kopřiva pálí.

Еж колется.

Ježek píchá.

Коза бодается.

Koza trká.

Сердце бьется

Srdce bije.

Řada sloves je pouze zvratná, tj. nemají ekvivalent bez zvratné částice. Jedná se o tzv. reflexiva tantum, např.:

боятся, смеятся, нравятся, гордится, ленятся, старатся, сомневаться, neosobní нездоровятся, смеркатся.

Zvratná a nezvratná slovesa v češtině a ruštině a jejich užití v obou jazycích je zapotřebí se naučit:

zvratný tvar

остаться, оставаться

бороться

ручаться

надеяться

подняться, подниматься

опуститься, опускаться

складат se z něčeho

потиt se

зепtat se, праt se

дозведеt se, довидат se

tvar bez zvratné částice

зустаt, зуставаt

бойоваt

ручит

доуфаt

выстоупиt, выстоуповаt

клесноуt, клесаt, сеступоваt

состоять из чего-нибудь

пометь

спросить

узнать, узнавать и др.